

0-6 Yaş Arası Çocuk Kitaplarının Yapısal Özelliklerinin İncelenmesi: Kesitsel Bir Alan Yazın Analizi

Kübra BEKKAYA¹

¹Yüksek Lisans Öğrencisi, Gazi Üniversitesi, kubrabeckaya.1@gmail.com, ORCID: 0000-0003-4785-2035

Gülhan GÜVEN²

²Dr. Öğr. Üyesi, Gazi Üniversitesi, gulhanguven@gmail.com, ORCID: 0000-0002-5714-4916

Geliş Tarihi/Received: 02.06.2020

Kabul Tarihi/Accepted: 25.09.2020

e-Yayın/e-Printed: 31.01.2021

ÖZ

Bu çalışmada; okul öncesi dönem basılı resimli çocuk kitaplarının yapısal özellikleri üzerine çalışılan 2010-2020 yılları arasında yayımlanan makalelerin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma, tarama modelinde gerçekleştirilmiştir. Amaç doğrultusunda ölçüt örnekleme kullanılmıştır. Amaca yönelik olarak elektronik ortamda anahtar kelimeler ile tarama yapılmış ve ölçütlere uygun 18 makaleye ulaşılmıştır. Veriler toplanırken "Makale İnceleme Formu" kullanılmıştır. Veriler analiz edilirken doküman incelemesi yapılmış ve içerik analizi kullanılmıştır. Verilerin analizinde kodlar oluşturulmuş; kod güvenilirliği 0.97 bulunmuş; veriler MS Office Excel programında işlenmiş; bulgular yüzde ve frekans tabloları ile sunulup yorumlanmıştır. İncelenen makalelerin en fazla 2016 yılında yayımlandığı; en fazla nitel türde çalışma yapıldığı; en fazla tarama modeli kullanıldığı, en fazla amaçlı örnekleme yöntemi kullanıldığı; örneklemelerde incelenen en çok 2995 ve en az 5 kitap olduğu; kitaplara en çok kitapçı, en az yayınevi ve elektronik ortamdan ulaşıldığı; veri toplamak için en çok kitap inceleme formu kullanıldığı; çalışmaların çoğunda kitapların iç ve dış yapı özelliklerinin birlikte incelendiği; iç yapı özelliklerinden en fazla dil ve anlatım ve konu, en az tema incelenirken; dış yapı özelliklerinden en fazla resimleme, en az harf özelliklerinin incelendiği görülmüştür. Analizlerde, incelenen kitap özelliklerinde tema ve harf özellikleri en az incelenen özellikler olduğu için kitap incelemelerinde bu özelliklerin daha fazla dikkate alınması önerilmiştir.

Anahtar Kelimeler: resimli çocuk kitabı, okul öncesi dönem kitapları, resimli hikaye kitapları, kitap özellikleri

Analysis of the Structural Characteristics of Books of Children Between 0-6 Years: A Cross-Sectional Literature Analysis

ABSTRACT

In this study, it was aimed to examine the articles published between 2010 and 2020 on the structural features of preschool children's printed picture books. The research was carried out in scanning model. Criterion sampling was used for the purpose. In this regard, a search was made with keywords in electronic environment and 18 articles in accordance with the criteria were reached. While collecting data, "Article Review Form" was used. While analyzing the data, document analysis was made and content analysis was used. Codes were created in the analysis of the data; code reliability was found 0.97; data were processed in MS Office Excel program; findings are presented and interpreted in percentage and frequency tables. The articles reviewed were published at most in 2016; the most qualitative type of work was done; The most scanning model is used, the most purposeful sampling method is used; At most 2995 and at least 5 books examined in samples; books are mostly accessed from bookstores, at least from publishers and electronic media; The book review form was used the most to collect data; In most of the studies, the internal and external structure features of the books were examined together; When examining the most language, expression and subject, and the least theme; It was observed that the most illustrated and least letter features were examined among the external structure features. In the analyzes, it has been suggested that these features should be taken into consideration in book reviews because the theme and letter features are the least studied features in the book features.

Keywords: Illustrated children's book, preschool period books, illustrated story books, book features

1. GİRİŞ

Kitaplar bireyin kendini yetiştirmesinde, yeni kuşakların gelişiminde büyük bir etkiye sahip olduğu gibi çocukların öğrenme ve bilgilenmeleri için önemli kaynaklardır (Alkan Ersoy ve Bayraktar, 2015; Temizyürek, Şahbaz ve Gürel, 2016). Okul öncesi çocuklara başkaları tarafından okunan; metin kadar veya metinden daha fazla resim içeren kitaplar “resimli kitaplar” olarak adlandırılır ve bu eserler; çocuklara kitap sevgisi aşılarken aynı zamanda onlara yaşam hakkında yeni kavram ve deneyim kazandırır, ilk edebi ve estetik zevki verir ve onların yetişkinlerle iletişim kurmalarına yardımcı olurken okuryazarlığa da katkı sağlar (Anderson, Anderson ve Shapiro 2005; Ganea, Pickard ve Deloache, 2008; Temizyürek, Şahbaz ve Gürel, 2016). Çocuklar resimli kitaplardan yeni içerikler öğrenebilir ve bunları aktarabilir (Strouse, Nyhout ve Ganea, 2018). Ayrıca resimli kitaplar, çocukların kelime hazinesini artırır (Fletcher ve Reese, 2004). Çocuk, yaşamın ilk yıllarında duyduğu öykülerin etkisini ömür boyu taşır. Gelişen kişiliğinde bunların da izi vardır. Bu yüzden ilk yıllarda çocukla tanıştırlacak kitaplar ve okunacak hikayeleri titizlikle seçmek son derece önemlidir; çünkü çocukların öğrenimi, kitap özelliklerinin varlığından veya yokluğundan etkilenecektir. (Strouse, Nyhout ve Ganea, 2018; Ural, 2019).

Resimli çocuk kitaplarının yapısal özellikleri ikiye ayrılır. İç yapı özellikleri; tema, konu, dil ve anlatım, kahraman/karakter, plan ve öykü uzunluğu (Nalinci, 2018; Ural, 2019) olarak karşımıza çıkar. Demircan (2006) yaptığı alan yazın taraması sonucunda resimli çocuk kitaplarında dış yapı özelliklerini; boyut, harfler, kağıt, kapak, cilt, resimleme, sayfa düzeni, künye bilgileri olarak sıralamıştır. Bu bileşenler gereken ölçütleri sağlamadığında kitaplardan elde dilecek kazanımların gerçekleşmesi de zorlaşabilir.

Çocuk kitaplarında tema açık ve somut (Nalinci, 2018; Oğuzkan, 2013), konu ise bilişsel niteliklere uygun, ulusal ve evrensel değerleri taşıyan yapıda (Aytekin, 2016; Nalinci, 2018) olmalıdır. Çocuk yazınında dil açık, duru ve yalın; anlatım sürükleyici olmalı ve kitaplar sözcük dağarcığını geliştirici kelimeler barındırmalıdır (Aytekin, 2016; Demircan, 2006). Kahraman sayısı az olmakla birlikte kusursuz ve erişilmez kahramanlara yer verilmemelidir (Cıraoğlu, 2000; Oğuzkan, 2013; Ural, 2019). Planda ise olgu ve olaylar baştan sona, belirli bir düzen içinde, akıcı ve ileri/geri zaman sıçramalarına girmeden yalın olarak verilmelidir (Nalinci, 2018). Öykünün uzunluğuna bakıldığında, 2,5 – 3 yaş çocuklarına uygun kitaplarda en fazla 1 forma (16 sayfa) iken, yaş arttıkça bu sayı 5 yaş ve sonrasında 2 formaya (32 sayfa) çıkabilmektedir (Ural, 2019). Kitapların kolay taşınabilir ve kullanılabilir olması da diğer bir önemli noktadır (Demircan, 2006; Oğuzkan, 2013; İnce Samur, 2016). Kitaplarda kağıt özelliklerine bakıldığında kullanılan kağıdın çok ince olmaması, parlak kuşe kağıt kullanılmaması gerekir (Cıraoğlu, 2000; Oğuzkan, 2013; Aytekin, 2016; Ural, 2019). Kitap kapağında, resmin dışında yazı olarak kitabın adı, yazarın adı veya yayınevinin adı verilmelidir. Resimleyen adı da kapakta veya iç kapakta verilebilir (Cıraoğlu, 2000). Kitap dayanıklılığı için ciltlenmesinde hem tel yerine iplik dikiş kullanılmalı hem de yapıştırıcı kullanılmalıdır (Demircan, 2006; Aytekin, 2016). Kitaplardaki resimler eğlendirici, neşe verici, güldürücü ve her şeyden önce sevimli olmalı; sayfanın dörtte üçü resme, dörtte biri yazıya ayrılmalıdır (Oğuzkan, 2013).

Çocuğun anlama, düşünme ve düş kurma yetilerini körelten ya da dilsel olarak çocuğu yakalayamayan kitaplar, onların kendilerini çizgi, renk, öykü veya şiirler aracılığıyla dile getirmelerini, bu bağlamda kitaba yönelik sorular sormalarını ya da önerilerde bulunmalarını engelleyebilir (Çer, 2018). Bu nedenle çocuk edebiyatı ürünlerini oluştururken hedef kitle olan çocuklar dikkate alınmalı, içerik ve nitelik yönünden çocuğun her açıdan gelişimine uygun olacak eserler hazırlanmalıdır (Arıcı, 2016).

Her yıl pek çok çocuk kitabı yayımlanmaktadır. Binlerce kitap arasından doğru kitapları seçmek oldukça zor hale gelmektedir. Nitekim aileler ve öğretmenlerin çocuklara nitelikli edebi ürünler seçmeleri hayati önem taşır (Alkan Ersoy ve Bayraktar, 2015). Alan yazında çocuk kitaplarının özelliklerinin incelendiği farklı çalışmalar (Çınar, 2015; Demircan, 2006; Gönen, 1993; Işıtan, 2014; Işıtan, 2016; Körükçü, 2012) mevcuttur. Çok fazla çalışma olması her alandaki araştırmacıların kendi disiplinlerindeki gelişmeleri takip edebilmelerini ve güncelle ilişkin farkındalık düzeylerini korumalarını güçleştirmektedir; bu nedenle literatür incelemelerinde bir alana ilişkin gelişmeleri ortaya koymada kesitsel çalışmaların yapılması yaygındır (Erdem, 2011). Bir çalışma alanını tanımlamanın en uygun yolu, o alanın araştırmalarını incelemektir (Kılıç ve Arslan, 2016). Yapılan araştırmaların incelenmesi araştırmacılara alandaki araştırmaların yıllara göre eğilimlerini bilme, araştırma

problemlerini tespit etme, gelecekte yapacakları araştırmalara ışık tutma ve tekrarlanmış araştırmalardan kaçınma bakımından yarar sağlayacaktır (Ozan ve Köse, 2014; Ulutaş, Üner, Turan Oluk, Yalçın Çelik ve Akkuş, 2015).

Alan yazında okul öncesi dönem çocuk kitaplarının yapısal özelliklerinin incelendiği çalışmaların; daha çok hangi yöntemlerle yapıldığı, kitap özelliklerinin hangilerinin üzerinde durulduğu, hangi yönlerin incelendiği ile ilgili bir çalışmaya rastlanmamıştır. Okul öncesi dönem resimli çocuk kitaplarının iç ve/veya dış yapı özelliklerinin incelendiği makalelerin analiz edilmesi ve sonuçların ortaya koyulması, bu araştırmanın problemini oluşturmaktadır.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışma, okul öncesi dönem basılı resimli çocuk kitaplarının iç yapı ve/veya dış yapı özellikleri üzerine çalışılan 2010-2020 yılları arasında yayımlanan makalelerin incelenmesi amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın amacı doğrultusunda cevap aranan sorular şunlardır:

1. İncelenen makalelerin genel bilgilerinin dağılımı nasıldır?
2. İncelenen makaleler yöntem açısından nasıl bir dağılım göstermektedir?
3. İncelenen makalelerin içerik bilgilerinin dağılımı nasıldır?

Araştırmanın Önemi

Alan yazına bakıldığında okul öncesi dönem resimli çocuk kitaplarının yapısal özelliklerinin çalışıldığı makalelerin incelendiği bir çalışmaya rastlanmamış olması bu alandaki çalışmaların yetersiz olduğunu düşündürmüştür. Bu çalışma, okul öncesi dönem resimli çocuk kitapları üzerine çalışma yapacak araştırmacılara Türkiye’de yapılan okul öncesi dönem resimli çocuk kitaplarının yapısal özellik incelemelerinin eğilimleri hakkında toplu olarak bilgi sunduğu ve eksiklikleri tespit etmeyi kolaylaştırdığı için önemli görülmektedir. 2010-2020 yılları arasında okul öncesi dönem resimli çocuk kitaplarının yapısal özelliklerini inceleyen makalelerin genel bir değerlendirmesini yapmanın, bu yıllarda yapılan araştırmalara dair bilgi verirken aynı zamanda bu alanda yapılacak daha sonraki araştırmalar için de fayda sağlayacağı düşünölmektedir.

2. YÖNTEM

2.1. Araştırma Modeli

Çalışma, tarama modeliyle gerçekleştirilmiştir. Karasar (2013: 77) tarama modelini geçmişte ya da hala var olan bir durumu varolduğu şekilde betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımı olarak tanımlar. Bu araştırmada çocuk kitaplarının incelendiği çalışmaların irdelediği özellikler var olduğu şekilde betimlenmektedir.

2.2. Çalışma Grubu

Araştırma amacına yönelik olarak ölçüt örnekleme yöntemi tercih edilmiştir. Bir araştırmada gözlem birimleri belirli niteliklere sahip kişi, olay, nesne ve durumlardan oluşabilirken, örnekleme için belirlenen ölçütü karşılayan birimler örnekleme alınır (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2019). Ölçüt örneklemede temel anlayış önceden belirlenmiş bir dizi ölçütü karşılayan bütün durumların çalışılmasıdır (Yıldırım ve şimşek, 2018: 122). Makale seçimindeki iki ölçütten biri makalenin 2010-2020 yılı ağustos ayı arasında yayımlanmış olmasıyken; ikinci ölçüt ise makalede okul öncesi dönem basılı resimli çocuk kitaplarının iç yapı ve/veya dış yapı özellikleri üzerine çalışılmış olmasıdır. Bu doğrultuda elektronik ortamda özel yıl aralığı seçilerek “resimli çocuk kitabı”, “resimli hikaye kitapları”, “okul öncesi dönem kitapları” anahtar kelimeleri ile tarama yapılmış ve “Balıkesir Üniversitesi Akademik Arşiv Sistemi” (1) , “ResearchGate” (7), “DergiPark” (8), “Caltech Library” (1), “Başkent University Journal of Education” (1) veri tabanlarından toplamda 18 çalışmanın ölçütlere uygun olduğu tespit edilmiştir. Araştırma, bu çalışmaların incelenmesi ile yürütölmüştür.

2.3. Veri Toplama Aracı ve Verilerin Toplanması

Makalelerin incelenmesi amacıyla ilgili alan yazından (Erdem, 2011; Gülay Ogelman ve Güngör, 2015; Kurnaz, Bozdemir, Altunoğlu ve Ezberci Çevik, 2016; Kurtoğlu ve Seferoğlu, 2013; Şenel ve Alatlı, 2014; Ulutaş, Üner, Turan Oluk, Yalçın Çelik ve Akkuş, 2015) yararlanılarak bir “Makale İnceleme Formu” hazırlanmıştır. Formun kitapların yapısal özelliklerini içeren bölümü ise Aytekin (2016), Ciravoğlu (2000), Çer (2018), Demircan (2006), İnce Samur (2016), Oğuzkan (2013), Özgider (2010), Temizyürek, Şahbaz ve Gürel (2016), Tüfekçi Can (2014) ve Ural’ın (2019)’ın çalışmaları incelenerek oluşturulmuştur.

Makale İnceleme Formu için üç alan uzmanından görüş alınmış ve görüşler doğrultusunda form düzenlenmiştir. Üç bölümden oluşan formun birinci bölümünde makale hakkında genel bilgiler, ikinci bölümünde makalenin yöntem bölümüne ait bilgiler ve üçüncü bölümünde makale içeriğine yönelik bilgiler kaydedilmiştir. Bu doğrultuda okul öncesi dönem basılı resimli çocuk kitaplarının yapısal özellikleri üzerine çalışılan 2010-2020 yılları arasında yayımlanan makalelerin tam metinlerine ulaşılmış; makaleler amaç doğrultusunda okunup detaylıca incelenmiştir. Oluşturulan başlıklara göre sayısallaştırılmış ve eğilimler betimlenmiştir.

2.4. Verilerin Analizi

Çalışmada çocuk kitaplarının yapısal özelliklerinin incelendiği makaleler analiz edilirken amaca yönelik olarak araştırılması hedeflenen olgu ve olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizi, doküman incelemesinde (Yıldırım ve Şimşek, 2018) kullanılan içerik analizi tekniği ile yapılmıştır. İçerik analizinde amaç toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmak, onları sayıya dökmektir (Kızıltepe, 2015; Yıldırım ve Şimşek, 2018). Verilerin analizindeki dört aşama kodlama, temaları bulma, kod ve temaları düzenleme ve bulguları tanımlama ve yorumlama şeklindedir (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Bu çalışmada incelenen makalelerden toplanan veriler Makale İnceleme Formu ile kodlanmış ve oluşturulan temalara göre kaydedilerek düzenlenmiştir.

Geçerlik ve güvenilirlik kavramları, içerik analizinde de kullanılabilir (Akt. Kızıltepe, 2015). Birden fazla araştırmacının veri analizinde birlikte çalıştığı durumlarda, kodlama güvenilirliğine ilişkin bir çalışma yapmak gerekir. Bu durumda araştırmacılar, aynı veri setini kodlar ve ortaya çıkan kodlama benzerliklerini ve farklılıklarını sayısal olarak karşılaştırarak kodlama yüzdesine ulaşır (Yıldırım ve Şimşek, 2018: 246). Bu çalışmada veriler analiz edilirken daha önce belirlenmiş kavramlara göre iki araştırmacı tarafından ayrı ayrı kodlama yapılmış; “Güvenirlik = n/N ” formülü (Akt. Özkan, 2019) kullanılmıştır. Güvenirlik katsayısı 0.97 olarak çıktığı ve 0.70’ten yüksek olduğu için (Yıldırım ve Şimşek, 2018) güvenilirlik düzeyi uygun bulunmuş; veriler MS Office Excel programında yüzde ve frekanslar ile işlenmiş; tablolar ile sunulup yorumlanmıştır.

3. BULGULAR

Bu başlık altında, makalelerin genel bilgilerine, yöntem bilgilerine ve içerik bilgilerine ait frekans (f) ve yüzde (%) dağılımları tablolarda sunulmuştur.

3.1. Makalelerin Genel Bilgilerinin Dağılımları

Bu başlık altında, incelenen makalelere ait genel bilgilerin (yayın yılı, yazar sayısı) dağılımı frekans ve yüzdeler ile gösterilmiştir.

Tablo 1. Makalelerin yayım yıllarına göre dağılımı

Makale Yayım Yılı	f	%
2010	0	0,00
2011	0	0,00
2012	1	5,56
2013	2	11,11

2014	3	16,67
2015	2	11,11
2016	6	33,33
2017	1	5,56
2018	1	5,56
2019	2	11,11
2020 Ağustos	0	0,00
Toplam	18	100,00

Tablo 1 incelendiğinde, okul öncesi dönem basılı resimli çocuk kitaplarının yapısal özelliklerinin incelenmesi üzerine %35,33 oranıyla en fazla 2016 yılında makale yayımlandığı görülmektedir. Makalelerin sırasıyla en fazla 2014 yılında (%16,67); 2013 yılında (%11,11), 2015 yılında (%11,11) ve 2019 yılında (%11,11); daha sonra 2012 yılında (%5,56), 2017 yılında (%5,56) ve 2018 yılında (%5,56) yayımlandığı tespit edilmiştir. 2010, 2011 yıllarında ve ~~2020~~ 2020 yılı Ağustos ayında ise okul öncesi dönem basılı resimli çocuk kitaplarının yapısal özelliklerinin incelenmesi üzerine makale yayımlanmadığı görülmektedir.

Tablo 2. Makalelerin yazar sayılarına göre dağılımı

Makale Yazar Sayısı	F	%
1 Yazarlı	7	38,89
2 Yazarlı	5	27,78
3 Yazarlı	2	11,11
4 Yazarlı	1	5,56
5 Yazarlı	1	5,56
6 yazarlı	2	11,11
Toplam	18	100,00

Tablo 2'ye bakıldığında, makalelerin yazar sayılarının dağılımında en çok 1 yazarlı (%38,89); daha sonra en fazla 2 yazarlı (%27,78), 3 yazarlı (%11,11) ve 6 yazarlı (%11,11) makale yayımlandığı görülmektedir. En az ise 4 yazarlı (%5,56) ve 5 yazarlı (%5,56) makale yayımlandığı tespit edilmiştir.

3.2. Makalelerin Yöntem Bilgilerinin Dağılımları

Bu başlıkta, incelenen makalelerin yöntem bilgilerinin frekans ve yüzde dağılımları verilmektedir.

Tablo 3. Makalelerin araştırma türlerine göre dağılımı

Araştırma Türü	f	%
Belirtilmemiş	10	55,56
Nitel	5	27,78
Karma	2	11,11
Nicel	1	5,56
Toplam	18	100,00

Tablo 3'te görüldüğü gibi okul öncesi dönem basılı resimli çocuk kitaplarının özelliklerinin incelenmesi üzerine yayımlanan çalışmaların %55,56'sının araştırma türünün belirtilmediği; araştırma türünün belirtildiği çalışmaların en fazla nitel araştırma (%27,78) olarak yapıldığı; %11,11'inin nicel ve nitel karma araştırma olduğu ve en az nicel araştırma (%5,56) olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 4. Makalelerin araştırma modellerine göre dağılımı

Araştırma Modeli	f	%
Tarama Modeli	12	66,67
Belirtilmemiş	6	33,33
Toplam	18	100,00

Tablo 4 incelendiğinde okul öncesi dönem basılı resimli çocuk kitaplarının yapısal özelliklerinin incelenmesi üzerine yayımlanan çalışmaların %66,67'sinin tarama modelinde olduğu; %33,33'ünde ise model belirtilmediği tespit edilmiştir.

Tablo 5. Araştırmalarda kullanılan örnekleme yöntemlerinin dağılımı

Örnekleme Yöntemleri	f	%
Amaçlı örnekleme	7	38,89
Belirtilmemiş	6	33,33
Basit tesadüfi örnekleme	4	22,22
Uygun örnekleme	1	5,56
Toplam	18	100,00

Tablo 5 incelendiğinde okul öncesi dönem basılı resimli çocuk kitaplarının yapısal özelliklerinin incelenmesi üzerine yayımlanan çalışmalarda kullanılan örnekleme yöntemlerine bakıldığında, araştırmaların %33,33'ünde örnekleme yöntemi belirtilmediği görülmüştür. En çok kullanılan örnekleme yöntemlerinin sırasıyla “amaçlı örnekleme” %38,89 ve “basit tesadüfi örnekleme” %22,22; en az kullanılanın ise “uygun örnekleme” %5,56 olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

Tablo 6. Araştırma örneklemlerindeki kitap sayıları

Araştırmalar	Kitap sayıları	Araştırmalar	Kitap Sayıları
A	2995	J	124
B	405	K	100
C	300	L	40
D	228	M	40
E	180	N	30
F	155	O	22
G	150	P	19
H	146	R	17
I	140	S	5

İncelenen makaleler harfler ile kodlanmıştır. Her harf bir makaleyi temsil etmektedir. Tablo 6 incelendiğinde çalışmaların örneklemlerindeki kitap sayılarına bakıldığında; en çoktan en aza doğru 2295, 405, 300, 228, 180, 155, 150, 146, 140, 124, 100, 40, 40, 30, 22, 19, 17 ve 5 kitap incelendiği görülmüştür. Çalışmalarda en fazla 2295, en az 5 kitabın incelendiği bulgusu elde edilmiştir.

Tablo 7. Örneklemdaki kitaplara ulaşım yollarının dağılımı

Kitaplara Ulaşım Yolları	f	%
Kitapevi	7	29,92
Kütüphane	6	23,08
Anaokulu	5	19,23
Belirtilmemiş	4	15,38
Yayınevi	2	7,69
Elektronik Ortam	2	7,69
Toplam	26	100,00

Tablo 7'ye bakıldığında kitaplara ulaşım için en fazla “kitapevi” (%29,92) kullanıldığı; sırasıyla en çok “kütüphane” (%23,08), “anaokulları” (%19,23); en az ise “elektronik ortam” (%7,69) ve “yayınevi” (%7,69) ile ulaşım sağlandığı tespit edilmiştir. Kitaplara ulaşım yollarının belirtilmediği (%15,38) çalışmalar olduğu tespit edilmiştir. Bazı çalışmalarda birden fazla ulaşım yolu kullanıldığı sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 8. Araştırmalarda kullanılan veri toplama araçlarının dağılımı

Veri Toplama Araçları	f	%
Kitap İnceleme (değerlendirme/kontrol/kayıt/özellik) Formu	14	70,00
Belirtilmemiş	3	15,00
Kitap Bilgi Formu	2	10,00
Öğretmenlerin Resimli Öykü Kitaplarına İlişkin Görüş ve Uygulamalarını Belirleme Formu	1	5,00
Toplam	20	100,00

Tablo 8'deki veri toplama araçları incelendiğinde, araştırmaların %15'inde veri toplama aracının belirtilmediği; %70'inde ise farklı isimlerle belirtile de içerik olarak benzer olan “Kitap İnceleme Formu” kullanıldığı görülmüştür. Araştırmaların %10'unda “Kitap Bilgi Formu” olarak isimlendirilen formun “Kitap İnceleme Formu” ile birlikte kullanıldığı görülmüş; %5'inde ise “Öğretmenlerin Resimli Öykü Kitaplarına İlişkin Görüş ve Uygulamalarını Belirleme Formu” kullanıldığı tespit edilmiştir. Ayrıca “Öğretmenlerin Resimli Öykü Kitaplarına İlişkin Görüş ve Uygulamalarını Belirleme Formu” kullanılan araştırmada, “odak grup görüşme formu” da kullanılmış; fakat bu form kitapların yapısal özelliklerini inceleme üzerine olmadığı için tabloya dahil edilmemiştir.

Tablo 9. Araştırmalarda kullanılan analiz yöntem/tekniklerinin dağılımı

Analiz Yöntem/ Teknikleri	f	%
Frekans	11	29,73
Yüzde	11	29,73
Ortalama	2	5,41
Ranj	2	5,41
Belirtilmemiş	2	5,41
Kappa istatistiği	1	2,70
Kodlama	1	2,70
t testi	1	2,70
Anova	1	2,70
Korelasyon testi	1	2,70
Göstergebilimsel yöntem	1	2,70
Söylem analizi	1	2,70
Betimsel analiz	1	2,70
Cronbach alpha	1	2,70
Toplam	37	100,00

Tablo 9'da yayımlanan çalışmalarda kullanılan yöntemlere/tekniklere bakıldığında yöntem/teknik belirtilmeyen çalışma olduğu (%5,41) görülmüştür. En fazla kullanılan yöntemlerin “frekans” (%29,73) ve “yüzde” (%29,73) olduğu; sonrasında sırasıyla en fazla “ortalama” (%5,41) ve ranj” (%5,41) kullanıldığı görülürken; en az “betimsel analiz” (%2,70) “Kappa istatistiği” (%2,70), “kodlama” (%2,70), “t testi” (%2,70), “Anova” (%2,70), “korelasyon testi” (%2,70), “göstergebilimsel yöntem” (%2,70), “söylem analizi” (%2,70) ve “Cronbach alpha” (%2,70) kullanıldığı bulgusu elde edilmiştir.

3.3. Makalelerin İçerik İncelemeleri

Bu başlık altında, incelenen makalelerin içeriğine yönelik bulguların dağılımına yer verilmiştir.

Tablo 10. Araştırmalarda kullanılan kitaplarda incelenen özellik türlerinin dağılımı

İncelenen Özellik Türleri	F	%
İç ve dış yapı özellikleri	10	55,56
İç yapı özellikleri	5	27,78
Dış yapı özellikleri	3	16,67
Toplam	18	100,00

Tablo 10'a bakıldığında çalışmaların %55,56'sında iç ve dış yapı özelliklerinin birlikte; %27,78'inde sadece iç yapı özelliklerinin ve %16,67'sinde sadece dış yapı özelliklerinin incelendiği görülmüştür.

Tablo 11. Araştırmalarda incelenen iç yapı özelliklerinin dağılımı

İç Yapı Özellikleri	f	%
Dil ve anlatım	11	24,44%
Konu	11	24,44%
Kahraman	7	15,56%
Öykü uzunluğu	7	15,56%
Plan	5	11,11%
Tema	4	8,89%
Toplam	45	100,00%

Tablo 11'de iç yapı özelliklerinin (dil ve anlatım, kahraman, konu, öykü uzunluğu, plan ve tema) dağılımlarına bakıldığında; en fazla "dil ve anlatım" (%24,44) ve "konu" (%24,44) özellikleri incelenirken; sonrasında sırasıyla %15,56'sında "kahraman/karakter" ve %15,56'sında "öykü uzunluğu", %11,11'inde "plan" incelendiği görülmüştür. En az ise "tema" (% 8,89) özellikleri incelendiği bulgusuna ulaşılmıştır.

Tablo 12. Araştırmalarda incelenen dış yapı özelliklerinin dağılımı

Dış Yapı Özellikleri	F	Yüzde
Resimler	13	21,67%
Künye Bilgileri	8	13,33%
Mizanpaj	8	13,33%
Boyut	7	11,67%
Kapak	7	11,67%
Cilt	6	10,00%
Kağıt	6	10,00%
Harfler	5	8,33%
Toplam	60	100,00%

Tablo 12'ye bakıldığında dış yapı özelliklerinden (resimler, künye, boyut, kapak, cilt, mizanpaj, harf, kağıt) en çok "resimler" (%21,67) incelenirken; sonrasında sırasıyla incelenen dış yapı özelliklerinin %13,33'ünde "künye" ve %13,33'ünde "mizanpaj" incelendiği; %11,67'sinde "boyut" ve %11,67'sinde "kapak", %10'unda "cilt" ve %10'unda kağıt incelendiği tespit edilmiştir. En az incelenen dış yapı özelliğinin ise "harfler" (%8,33) olduğu görülmüştür.

4. TARTIŞMA ve SONUÇ

Elde edilen bulgulara bakıldığında makalenin yayım yılları sırasıyla çoktan en aza doğru 2016, 2014, 2013, 2015, 2019, 2012, 2017 ve 2018 yıllarında makale yayımlandığı görülmüştür. 2010, 2011 ve 2020 yıllarında hiç makale yayımlanmamıştır. 2020 yılında makale olmamasının sebebi, bu yılın hala devam etmesi ile açıklanabilir. Okul öncesi dönem çocuklarına yönelik basılan resimli kitapların giderek arttığı (Alkan Ersoy ve Bayraktar, 2015) göz önünde bulundurulduğunda; kitap incelemesi yapılan çalışmaların 2016 yılı sonrasında azalması, yeni basılan pek çok kitabın incelenme olasılığını düşürebilir. Bu nedenle kitapların incelendiği çalışmaların artırılmasının önemli olduğu düşünülmektedir.

Makalelerin yazar sayılarının dağılımında en fazla 1 yazarlı makale yayımlanırken; sonrasında sırasıyla en fazla 2 yazarlı, 3 yazarlı ve 6 yazarlı makale yayımlandığı tespit edilmiştir. En az ise 4 yazarlı ve 5 yazarlı makale yayımlanmıştır. Ozan ve Köse (2014) makale incelemesi yaptıkları çalışmada, bu araştırma ile örtüşür şekilde, tek yazarlı ve 2 yazarlı makale oranının fazla olduğunu görmüş ve bunu yazarların kariyer beklentileriyle bağdaştırmıştır. Çok yazarlı makalelerin daha az olması, kitap inceleme çalışmalarında grup çalışmasının çok fazla tercih edilmediğini göstermektedir. Al (2005), çok yazarlılık üzerine yaptığı çalışmada çok yazarlılığın ortaya çıkan makalenin kalitesine olumlu etki edebileceğini belirtmiştir. Yapılan araştırmalarda yazar sayısının fazla olması, daha fazla kitabın daha fazla özellik açısından, doğru yöntem ve tekniklerle incelenmesini sağlayabilir. Çalışmaların %11,11'inin 6 yazarlı olması bu bu çalışmalar özelinde olumlu görülmektedir.

Analiz edilen çalışmaların türlerine bakıldığında yarıdan fazlasında araştırma türünün belirtilmediği; en fazla nitel araştırma, sonrasında karma araştırma ve en az nicel araştırma olduğu tespit edilmiştir. Bir araştırma yönteminin diğerine göre daha fazla ya da daha az tercih edilmesinin asıl nedeni öncelikle araştırmanın konusu ve sorusu ile ilgilidir, denebilir. Dolayısıyla bu farklılığın araştırılmak istenen duruma ve araştırmacıların benimsedikleri paradigmalara bağlı olarak değiştiğini söylemek mümkün olabilir (Kurtoglu ve Seferoğlu, 2013). Nitel araştırma tekniklerinden olan içerik analizi (Yıldırım ve Şimşek, 2018) kullanılarak çocuk kitaplarının inceleniyor olması da daha çok nitel araştırma türünün kullanılmasına sebep olarak gösterilebilir. Kılıç ve Arslan (2016) yaptıkları çalışmada, bu çalışmada olduğu gibi, karma türün az kullanıldığı sonucuna ulaşımlardır ve nitel araştırma desenlerinden faydalanmanın ötesinde karma desenlerin kullanılmasının araştırılan konunun çok boyutlu olarak incelenmesi açısından önem taşıdığını belirtmişlerdir. Bu nedenle karma desenlerin az kullanılmasının (%11,11) eksiklik olduğu düşünülebilir.

Araştırma modellerine ilişkin bulgulara bakıldığında çalışmaların çoğunun (%66,67) tarama modelinde olduğu; bir kısmının (%33,33) ise model belirtilmediği sonucuna ulaşılmıştır. Kılıç ve Arslan (2016) yaptıkları çalışmada bu çalışmadaki sonuçla benzer olarak, makalelerin yarıdan fazlasında model belirtildiğini, fakat yarıya yakın oranda model belirtilmeyen makalelerin olduğunu belirtmiştir. Ozan ve Köse (2014) de makale incelemesi yaptıkları çalışmada buradaki sonuçla paralel olarak, tarama modelinin daha fazla kullanıldığı sonucuna ulaşmıştır. Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımları (Karasar, 2003) olduğu için çocuk kitaplarının özellikleri açısından betimlenmesine hizmet ettiği ve daha doğru tespitler yapılmasını sağladığı gerekçesiyle kullanıldığı düşünülmektedir.

Söz konusu araştırmaların örnekleme tekniklerine bakıldığında bir kısmında (%33,33) örnekleme tekniği belirtilmediği; en çok kullanılan örnekleme tekniklerinin sırasıyla amaçlı örnekleme ve basit tesadüfi örnekleme olduğu; en az kullanılanın ise uygun örnekleme olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Yazarların belli bir evrenden örneklemelerini oluştururken, örnekleme tekniğinden söz etmemeleri çalışmaların dış geçerliğini azaltan bir durumdur (Kılıç ve Arslan, 2016; Ulutaş, Üner, Turan Oluk, Yalçın Çelik ve Akkuş, 2015). Bu nedenle çalışmaların %33,33'ünde örnekleme tekniğinin belirtilmemesinin olumsuz bir durum olduğu düşünülmektedir. Amaçlı örnekleme tekniklerinin çok kullanılması, çalışmalarının çoğunluğunun nitel araştırma deseninde olmasıyla açıklanabilir.

Araştırmalarda incelenen kitapların sayıları en fazladan aza doğru 2995, 405, 300, 228, 180, 155, 150, 146, 140, 124, 100, 40, 40, 30, 22, 19, 17 ve 5'tir. Çalışmalarda en fazla 2995, en az 5 kitabın incelendiği tespit edilmiştir. Sayılardaki bu farklılıkların araştırma tür ve yöntemlerine göre değişiklik gösterdiği söylenebilir.

Nitekim 5 kitabın incelendiği nitel çalışmada (Külük, 2013) betimsel çözümlene yöntemi kullanıldığı için daha az kitapla çalışılmış olabilir. 2995 kitabın incelendiği nicel çalışmada (Çolaklar, 2019) ise daha fazla kitapla çalışılmıştır. Dolayısıyla kitaplardaki sayı farklılığı nitel çalışmaların daha derinlemesine yapılmasıyla açıklanabilir.

Araştırmalarda incelenen kitaplara ulaşım yollarına bakıldığında; %15,38’inde ulaşım yollarından bahsedilmediği; en fazla kitapevi kullanıldığı; sonrasında ise sırasıyla çoktan aza doğru kütüphane, anaokulu, elektronik ortam ve yayınevi kullanıldığı görülmüştür. Bazı çalışmalarda birden fazla ulaşım yolu kullanıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Kitaplara ulaşım kanallarında anaokullarının kullanılma oranının %19,23 olması düşük bir oran olarak görülmektedir. Çocuğa verilecek kitaplar, çocuk kitabı seçecek yaşa gelene kadar büyükler tarafından çocuğun özellikleri göz önünde bulundurularak seçilir (Gönen, 1993). Anaokulları ise çocuk gelişimi ve eğitimi üzerine uzmanlaşan kişileri barındırdığı için burada kullanılan kitapların nitelik açısından iyi olması beklenmektedir. Yükselen, Yumuş ve Işık (2016) kitap seçerken alanında başarılı yazarların kitaplarının alınmasının, tanımadık bir yazar ya da yayınevi ile karşılaşıldığı zaman gerekli incelemenin yapılmasının özellikle eğitimcilerden beklenen temel bir gereksinim olduğunu belirtir. Gönen ve diğerleri (2010) dil etkinlikleri üzerine yaptıkları çalışmada öğretmenlerin hikaye etkinlerinde en çok öykü kitabını kullandığını tespit etmiştir. Fakat Şahin, Çelik ve Çelik (2012) öğretmenlerin yaş grupları ve kültür seviyelerine göre çocuklara hitap edecek olan yayınların seçiminde bilgili olmadıkları ve titiz davranmadıklarını belirtir. Bu durumlar göz önünde bulundurulduğunda piyasada yer alan kitapların niteliği üzerine incelemeler yapmak kadar anaokullarının piyasada yer alan kitaplardan nitelikli olanlarını kullanıp kullanmadığı da önem arz etmektedir.

Araştırmaların veri toplama araçlarına bakıldığında; %15’inde veri toplama aracı belirtilmediği görülürken, %70’inde ise farklı isimlerle belirtile de içerik olarak benzer olan “Kitap İnceleme Formu” kullanıldığı görülmüştür. Araştırmaların %10’unda “Kitap Bilgi Formu” olarak isimlendirilen formun kitap inceleme formu ile birlikte kullanıldığı görülmüş; bir araştırmada ise “Öğretmenlerin Resimli Öykü Kitaplarına İlişkin Görüş ve Uygulamalarını Belirleme Formu” kullanıldığı tespit edilmiştir. Kullanılan veri toplama araçlarının isimleri farklı olsa da içerik olarak benzer özellikleri kaydetmek için kullanıldığı tespit edilmiştir. Çalışmaların çoğunda (%70) kitap inceleme formu kullanılması, makalelerde kullanılan yöntemle ilişkili olabilir. Nitekim çalışmaların hepsi kitapların incelenmesi üzerine yapılandırıldığı için benzer veri toplama araçlarının kullanılması beklenmektedir.

Araştırmalarda kullanılan analiz yöntem/tekniklerinin dağılımına bakıldığında; en fazladan en aza doğru frekans ve yüzde; ortalama ve ranj; betimsel analiz, Kappa istatistiği, kodlama, t testi, Anova, korelasyon testi, göstergebilimsel yöntem, söylem analizi ve Cronbach alpha kullanıldığı görülmüştür. Kılıç ve Arslan (2016) da çalışmalarında benzer şekilde, yöntemlerden en fazla frekans ve yüzde kullanıldığı sonucuna ulaşmışlardır. Yöntemlerde en fazla frekans ve yüzde kullanılması, çalışmaların çoğunun tarama modelinde olması ile açıklanabilir (Ulutaş, Üner, Turan Oluk, Yalçın Çelik ve Akkuş, 2015). Göstergebilimsel yöntem ve söylem analizinin daha az sayıda kitap incelenen makalelerde kullanıldığı görülmüştür. Bu yöntemlerde daha derin incelemeler yapılması buna neden olarak gösterilebilir.

Makalelerde incelenen özelliklerin dağılımına bakıldığında çalışmaların yarısından fazlasında iç ve dış yapı özelliklerinin birlikte incelendiği; %27,78’inde sadece iç yapı özelliklerinin incelendiği ve %16,67’sinde sadece dış yapı özelliklerinin incelendiği tespit edilmiştir. Demircan (2006), çocuk kitaplarının iç yapı ve dış yapı ölçütlerine yönelik yapılmış çalışmaların, Türkiye’de yayımlanan çocuk kitaplarının çoğunun iç yapı ve dış yapı ölçütleri açısından sorunlar taşıdığını belirtmiştir. Halbuki Gönen ve diğerleri (2010) erken yaşlarda çocuklara hem içerik hem de görsellik açısından iyi bir uyaran olan kitapların sunulmasının, çocuğun dünyaya bakış açısını genişlettiğini, hayatına renk kattığını, ileride iyi bir okuyucu olmasını sağladığını belirtir. Bir kitaba nitelikli diyebilmemiz için iç yapı ile birlikte dış yapının da okul öncesi dönem çocuk kitapların taşıması gereken özelliklere sahip olması gerekir. İç yapı ve dış yapı özelliklerinin birlikte incelenme oranlarının fazla olması bu durumla alakalı olarak kitapları bütünsel olarak inceleme amacı ile açıklanabilir.

Makalelerde incelenen iç yapı özelliklerinin (dil ve anlatım, kahraman, konu, öykü uzunluğu, plan ve tema) dağılımlarına bakıldığında; en fazla dil ve anlatım ve konu özellikleri incelenirken; sonrasında sırasıyla kahraman/karakter ve öykü uzunluğu; daha sonra plan incelendiği görülmüştür. En az ise tema özellikleri incelendiği tespit edilmiştir. Temizyürek, Şahbaz ve Gürel (2016) çocuk edebiyatı türlerinin Türkçe öğretiminin temeli olan anlatma becerisinin oluşumu ve gelişimi açısından önemli olduğunu belirtir. Tokgöz (2006), okul öncesi dönem yaş grubunun dil kullanımı ve edinimi açısından önemli bir aşama olduğunu ve bu dönem içinde tekil-çoğul ifadelerin, edat, zarf, bağlaç, zaman kavramı gibi dilbilgisel konuların yerinde kullanıldığı belirtmiştir. Nitekim Gönen ve diğerleri (2010) yaptıkları çalışmada öğretmenlerin büyük bir çoğunluğunun, çocukların dil gelişimini desteklemede etkili olduğunu düşündüğü için dil etkinliklerine programda yer verdiklerini ve dil etkinlikleri için en çok öykü kitaplarını kullandıklarını tespit etmişlerdir. Güzelyurt ve Saraç (2018) çocuk kitaplarının nasıl olması gerektiği ile ilgili yaptıkları delphi çalışmasında uzmanların en fazla görüş bildirdiği iç yapı kategorisinin dil ve anlatım ile tema olduğunu görmüştür. Bu durumlar, dil ve anlatımın, çocuk kitaplarında öncelikli önem verilen bir özellik olduğunu göstermektedir. İç yapı özelliklerinden en fazla dil ve anlatım (%25,58) özelliğinin incelenmesi de bu durumlarla açıklanabilir.

Gönen ve diğerleri (2010) yaptıkları çalışmada okul öncesi eğitim öğretmenlerinin dil etkinlikleri sonrasında sık sık 'hikayenin olay sıralaması ve kahramanlarının özellikleri ile ilgili sorular sorma' etkinliğini yaptırdığı sonucuna ulaşmışlardır. Öğretmenler kullandığı hikaye kitaplarında kahramana dikkat çekmektedir; bu sonuç incelenen makalelerde de kahraman/karakter özelliklerinin en çok incelenen üçüncü iç yapı özelliği olmasının önemli bir sonuç olduğunu düşündürmektedir.

Makalelerde en az incelenen ikinci iç yapı özelliğinin plan (%11,11) olduğu tespit edilmiştir. Güzelyurt ve Saraç (2018) ise çocuk kitaplarının nasıl olması gerektiği ile ilgili yaptıkları delphi çalışmasında uzmanların en az görüş bildirdiği iç yapı kategorisinin plan olduğunu tespit etmişlerdir. Bu iki sonucun paralelliği, kitapların iç yapı özelliklerinden plana gereken önemin verilmediğini düşündürmektedir.

Analiz edilen makalelerin iç yapı özelliklerinde en az incelenen özelliğin tema (%8,89) olduğu görülmüştür. Güzelyurt ve Saraç'ın (2018) çalışmasında iç yapı özelliklerinden tema kategorisinin uzmanların en çok görüş bildirdiği kategorilerden biri olduğu düşünüldüğünde, kitap incelemelerinde tema incelemesinin yetersiz düzeyde yapıldığı düşünülmektedir. Tema tespit etmenin zor olması, konuya ağırlık verilerek temanın da konunun içinde değerlendirilmesi ya da temanın önemsenmemesi bu duruma neden olarak gösterilebilir.

Makalelerde dış yapı özelliklerinden en çok resimler incelenirken; sonrasında künye, mizanpaj, boyut, kapak, cilt ve kağıt incelendiği sonucuna ulaşılmıştır. En az incelenen dış yapı özelliklerinin ise harfler olduğu görülmüştür. Çocuk kitaplarında dış yapı özelliklerinde en fazla resim özelliklerinin (%21,67) incelenmesi, okul öncesi dönem çocuklarının okuma bilmemesi nedeniyle resimlemeye önem verilmesinden kaynaklı olabilir. Her ne kadar çocuklara okuma bilen kişiler tarafından hikayeler anlatılsa da çocuk resimlere bakarak kitapla etkileşim kurar. Ayrıca yetişkin hikayeyi anlatırken de çocuğun, resimleri görerek anlatılanları somutlaştırması gerekir. Şahin (2014) görsel dilin anlatım olanaklarıyla desteklenmediği sürece çocuğun belleğinde ifade edilen kavramların, duygu durumlarının oluşturulmasının etkili olamayacağını belirtir. İncelenen makalelerden elde edilen sonuca paralel olarak Tarkoçin, Bilmez ve Kadan (2017) yaptıkları çalışmada okul öncesi öğretmenlerinin de dış yapı özelliklerinden en fazla resimlemeye dikkat ettiklerini tespit etmişlerdir. Ayrıca Güzelyurt ve Saraç'ın (2018) çalışmalarında dış yapı özelliklerinden resimleme kategorisinin uzmanların en çok görüş bildirdiği kategorilerden biri olduğu da dikkate alındığında bu sonuç, çocuk kitaplarında dış yapı özelliklerinde resimlemeye öncelikli önem verildiğini düşündürmektedir.

Yükselen, Yumuş ve Işık (2016) çalışmalarında eğitimcilerin kitapların yazı ve resim uyumuna dikkat ettiklerini fakat kitabın kimin tarafından yazıldığı, ya da hangi yayınevinden basıldığı ile ilgili ayrıntıları eğitimcilerin belli bir kısmının önemsemediği sonucuna ulaşmışlardır. Bu sonuç, araştırmacıların da resim özelliğini daha fazla (%21,67) incelerken künye özelliklerini daha az (%13,33) incelendiği sonucu ile benzer görülmüştür. Ayrıca Güzelyurt ve Saraç (2018) yaptıkları çalışmada dış yapı özelliklerinden kağıt kategorisinin uzmanların en çok görüş bildirdiği kategorilerden biri olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Fakat bu çalışmada analiz edilen makalelerde kağıt özelliğinin en az incelenen (%10) özelliklerden biri olduğu görülmüştür. Bu

sonuç, kitapların dış yapı özelliklerinin incelenmesinde kağıt özelliğinin gerektiği önemi görmediğini düşündürmektedir. Bu durumun nedeni kağıt malzemesinin kitap maliyetine etkisi olabilir.

İncelenen makalelerde en az incelenen dış yapı özelliklerinden birinin harfler (%8,33) olduğu ve bu sonuçla aynı doğrultuda olmak üzere Yükselen ve diğerleri (2016) yaptıkları çalışmada öğretmenlerin kitap seçiminde yazıların görseelliğine dikkat etmediği sonucuna ulaşmıştır. Çocuk kitaplarında harf özelliklerine gereken önemin verilmediği söylenebilir. Fakat okul öncesi çocuklar için hazırlanan kitaplardaki harflerin dekoratif yazı tiplerinde olmaması, olabildiğince sade harflerin kullanılması gerekir (Ural, 2019). Bu nedenle harflerin incelenme oranının yetersiz olduğu düşünülmektedir. Bu durum ise kitaplarda yaşın aralık olarak yazması ya da yaş aralığı verilmemesi ile punto değerlendirmesinin yapılamaması, dekoratif yazının önemsenmemesi ya da iç yapı özellikleri ağırlıklı ve resim ağırlıklı incelemeler yapıldığı için harflerin göz ardı edilmiş olmasıyla açıklanabilir.

4.1. Öneriler

Bu araştırma 2010-2020 yılı ağustos ayı ile sınırlı tutulmuştur. Yıl aralığı genişletilerek veya farklı yıl aralıkları seçilerek de okul öncesi dönem basılı resimli çocuk kitaplarının yapısal özelliklerinin incelendiği makalelerin analizi yapılabilir.

Araştırmada sadece çocuk kitaplarının iç ve/veya dış yapı özelliklerinin ele alındığı makaleler incelenmiştir. Araştırma sadece iç yapı özelliklerine ya da sadece dış yapı özelliklerine odaklı olarak yapılabilir.

Araştırmada iç ve/veya dış yapı özelliklerinin incelenme kriteri yerine iç yapıdan veya dış yapıdan bir özellik (örneğin; iç yapıdan karakter ya da dış yapıdan kağıt gibi) belirlenerek bu özelliklerle ilgili çalışmalarda sonuçlara odaklanmak şeklinde de yürütülebilir.

Analiz edilen araştırmalarda incelenen çocuk kitaplarının temin yerlerinin kitapevi, kütüphane, anaokulu, elektronik ortam ve yayınevi olduğu görülmüştür. Fakat çocukların evlerindeki kitapların incelendiği bir araştırma görülmemiştir. Bu yönde bir araştırma yapılması da alana katkı sağlayabilir.

Makalelerde incelenen kitap özelliklerinde tema ve harf özelliklerinin en az incelenen özellikler olduğu görülmüştür. Yapılacak kitap incelemelerinde bu özellikler daha fazla dikkate alınabilir.

Kitap incelemesi yapılan çalışmaların 2016 yılı sonrasında azaldığı görülmüştür. Halbuki nicelik olarak fazla olan çocuk kitaplarının inceleme çalışmalarının artırılması, kitaplardaki niteliğin de gözler önüne serilmesine yardımcı olabilir.

Makaleler incelendiğinde anaokullarında yer alan kitapların incelendiği çalışmaların oranının düşük olduğu düşünülmektedir. Anaokullarında kullanılan kitapların incelendiği çalışmaların daha fazla yapılması gerekli görülmektedir.

KAYNAKÇA

- Al, U. (2005). Çok yazarlığın bilimsel iletişimdeki yeri. Prof. Dr. Nilüfer Tuncer'e Armağan, Bildiriler kitabı: 31-41. Ankara. Alınan yer <http://yunus.hacettepe.edu.tr/~umutal/publications/multipleauthorship.pdf>
- Alkan Ersoy, Ö. & Bayraktar, V. (2015). Okul öncesi dönemde çocuk edebiyatı kavramı ve çocuk kitaplarının özellikleri. A. Turla (Ed.), *Her yönüyle okul öncesi eğitim okul öncesi dönemde çocuk edebiyatı* içinde (s. 10-20). Ankara: Hedef.
- Anderson, A., Anderson, J. & Shapiro, J. (2005). Supporting multiple literacies: Parents' and children's mathematical talk within storybook reading. *Mathematics Education Research Journal* 16, no. 3: 5-26.
- Arıcı, A. F. (2016). *Çocuk edebiyatı ve kültürü*. Ankara: Pegem.
- Aytekin, H. (2016). *Çocuk ve gençlik edebiyatı*. Ankara: Anı.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. & Demirel, F. (2019). *Eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem
- Ciravoglu, Ö. (2000). *Çocuk Edebiyatı*. İstanbul: Esin.
- Çer, E. (2018). Türkçe öğretimi nitelikli çocuk edebiyatı yapıtlarıyla nasıl gerçekleştirilebilir? E. Çer (Ed.), *Çocuk ve kitap* içinde (s. 1-12). Ankara: Eğiten Kitap.

- Çolaklar, H. (2019). Bartın il halk kütüphanesindeki okul öncesi dönem çocuk kitaplarının dış yapı ölçütleri: Yazım, dil, biçim ve içerik özelliklerine göre değerlendirilmesi. *Bilgi Yönetimi Dergisi*, 2(2), 145-168.
- Çınar, P. (2015). Resimli çocuk kitaplarında giyimiyle kadın karakterler. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 48(1), 1-18.
- Demircan, C. (2006). TÜBİTAK çocuk kitaplığı dizisindeki kitapların dış yapısal ve iç yapısal olarak incelenmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(1), 12-27.
- Erdem, D. (2011). Türkiye’de 2005–2006 yılları arasında yayımlanan eğitim bilimleri dergilerindeki makalelerin bazı özellikler açısından incelenmesi: Betimsel bir analiz. *Eğitimde ve Psikolojide Ölçme ve Değerlendirme Dergisi*, 2(1), 140-147.
- Fletcher, K. L. & Reese, E. (2004). Picture book reading with young children: A conceptual framework. *Developmental Review*, 25(1), 64-103. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.dr.2004.08.009>
- Ganea, P. A., Pickard, M. B. & DeLoache, J. S. (2008). Transfer between picture books and the real world by very young children, *Journal of Cognition and Development*, 9:1, 46-66, DOI: 10.1080/15248370701836592
- Gönen, M. (1993). Anaokulu öğretmenlerinin beş ve altı yaş çocukları için kullandıkları masal ve hikâye kitaplarının niteliklerinin incelenmesi. *Türk Kütüphaneciliği* 7(2), 83-88. Alınan yer <http://www.tk.org.tr/index.php/TK/article/viewFile/1189/1183>
- Gönen, M., Ünüvar, P., Bıçakçı, M., Koçyiğit, S., Yazıcı, Z., Orçan, M., Aslan, D., Güven, G., & Özyürek, A. (2010). Okul öncesi eğitim öğretmenlerinin dil etkinliklerini uygulama biçimlerinin incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(19), 23-40.
- Gülşay Ogelman, H. & Güngör, H. (2015). Türkiye’deki okul öncesi dönem çevre eğitimi çalışmalarının incelenmesi: 2000-2014 yılları arasındaki tezlerin ve makalelerin incelenmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(32), 180-194.
- Güzelyurt, T. & Saraç, S. (2018). 48-66 aylık çocukların gelişim düzeylerine uygun çocuk kitapları nasıl olmalıdır? Bir delphi çalışması. *Uluslararası Çocuk Edebiyatı ve Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 2(1), 52-75.
- Işıtan, S. (2014). Caillou çizgi film karakteri ile ilgili Türkçe resimli öykü kitaplarının biçimsel ve içerik özelliklerinin incelenmesi. *İlköğretim Online*, 13(1), 191-204.
- Işıtan, S. (2016). Özel amaçla yazılmış çocuk kitapları. *International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 11(4), 471-492.
- İnce Samur, A. Ö. (2016). *Okuma kültürü nasıl kazandırılır*. Ankara: Anı.
- Kanak, M., Ersoy, M., & Yerliyurt, N. S. (2018). Okul öncesinde rehberlik hizmetlerinin gerekliliğinin rehber öğretmen görüşleri doğrultusunda değerlendirilmesi. *EKEV Akademi Dergisi*, 22(76), 187-208.
- Karasar, N. (2003). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel.
- Kılıç, Ç. & Arslan, S. (2016). Türkiye’de yayınlanan yetişkin eğitime ilişkin makalelerin meta değerlendirmesi. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(2), 865-899.
- Kızıltepe, Z. (2015). İçerik analizi. F. N. Seggie & Y. Bayyurt (Ed.), *Nitel araştırma: Yöntem, teknik, analiz ve yaklaşımları içinde* (s. 267-278). Ankara: Anı.
- Körükçü, Ö. (2012). Okulöncesi eğitime yönelik resimli çocuk kitaplarının bulunması gereken temel özellikler açısından incelenmesi. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(2), 243-254.
- Kurnaz, M. A., Bozdemir, H., Altunoğlu, B. D., & Ezberci Çevik, E. (2016). Fen eğitiminde astronomi konu alanında yayınlanan ulusal makalelerin incelenmesi. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(2), 1398-1417. DOI: 10.17556/jef.02610.
- Külük, C. Ş. (2013). Resimli çocuk kitaplarının nitelik sorunsalı ve çocuğun sanat eğitimi sürecindeki yeri: “Delioğlu’nun resimlediği yapıtlar üzerine bir inceleme”. *Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(2), 393-417
- Kurtoğlu, M., & Seferoğlu, S. S. (2013). Öğretmenlerin teknoloji kullanımı ile ilgili türkiye kaynaklı dergilerde yayımlanmış makalelerin incelenmesi. *Öğretim Teknolojileri ve Öğretmen Eğitimi Dergisi*, 2(3), 1-10. Alınan yer <https://dergipark.org.tr/tr/pub/jitte/issue/25082/264707>

- Nalinci, G. Z. (2018). Okul öncesinde çocuk kitaplarıyla görsel okur yazarlık. E. Çer (Ed.), *Çocuk ve kitap* içinde (s. 37-68). Ankara: Eğiten Kitap.
- Oğuzkan, A. F. (2013). *Çocuk edebiyatı*. Ankara: Anı.
- Ozan, C. & Köse, E. (2014). Eğitim programları ve öğretim alanındaki araştırma eğilimleri. *Sakarya University Journal of Education*, 4(1), 116-136.
- Özgider, D. S. (2010). *Türkiye ve İngiltere’de çok satılan çocuk kitaplarının biçimsel ve içerik özellikleri açısından karşılaştırılması*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanından elde edildi. (Tez no: 274640)
- Özkan, U. B. (2019). *Eğitim bilimleri araştırmaları için doküman inceleme yöntemi*. Ankara: Pegem.
- Strouse, G. A., Nyhout, A. & Ganea, P. A. (2018). The role of book features in young children’s transfer of information from picture books to real-world contexts. *Front. Psychol.* 9:50. doi: 10.3389/fpsyg.2018.00050 Alınan yer <https://www.frontiersin.org/articles/10.3389/fpsyg.2018.00050/full>
- Şahin, E. Y., Çelik, G., & Çelik, B. (2012). Anne-babaların çocuk edebiyatı kavramına ilişkin görüşleri (Çanakkale örneği). *Çanakkale Araştırmaları Türk Yılığ*, 10(12), 109-125.
- Şahin, G. (2014). Okulöncesi dönem çocuk kitaplarında görsel bir uyaran olarak resim. *International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 9(3), 1309-1324.
- Şenel, S. & Alatlı, B. (2014). Lojistik regresyon analizinin kullanıldığı makaleler üzerine bir inceleme. *Eğitimde ve Psikolojide Ölçme ve Değerlendirme Dergisi*, 5(1), 35-52.
- Tarkoçin, S., Bilmez, B., & Kadan, G. (2017). Okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan okul öncesi öğretmenlerinin sınıflarda bulunan kitap merkezleri hakkındaki görüşlerinin incelenmesi. *Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi*, 4(12), 143-155.
- Temizyürek, F., Şahbaz, N. K. & Gürel, Z. (2016). *Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Pegem.
- Tokgöz, İ. (2006). *Okulöncesi çocuklarına yönelik kitapların dil gelişimi ve anlambilim açısından değerlendirilmesi*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Tüfekçi Can, D. (2014). *Çocuk edebiyatı giriş*. Konya: Eğitim.
- Ulutaş, B., Üner, S., Turan Oluk, N., Yalçın Çelik A. & Akkuş, H. (2015). Türkiye’deki kimya eğitimi makalelerinin incelenmesi: 2000-2013. *Abi Evran Üniversitesi Karşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16(2), 141-160.
- Ural, S. (2019). Okul öncesi çocuk kitaplarının tanımı. M. Gönen (Ed.), *Erken çocukluk döneminde çocuk edebiyatı* içinde (s.41-52). Ankara: Eğiten Kitap.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin.
- Yükselen, A., Yumuş, M., & Işık, E. (2016). Çocuk kitabı seçme kriterlerine ilişkin okul öncesi eğitimcilerin görüşleri. *Başkent University Journal of Education*, 3(2), 161-168.